

KAARINA DE WOLFF

Rakkahin sisko

Kaarina de Wolff

RAKKAHIN SISKO

Books on Demand GmbH, 2014

Rakkahin sisko

© 2014 Kaarina de Wolff

Kansi: Juha Fiilin

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-286-916-6

1.

2008

Heti siinä missä Los Angelesin kansainvälisen lentokentän pastellisävyissä hehkuvat plasmavalopylväät jäävät taakse, kipuaa freeway numero 105 viiden kaistan leveydellä pientä ylämäkeä. Ja jotakuinkin kohdassa, missä opaskyltti kertoo, että seuraava liittymä oikealle on Prairie Avenue, eteen avautuu ensimmäisen kerran Los Angelesin loputon valomeri. Äkkinäkemältä kuin olisi yöllinen tähtitaivas käännetty ylösalaisin, suorastaan henkeäsalpaava näky. Kannattaa saapua illalla kokeakseen tämän huikaisevan elämyksen loputtomasta avaruudesta ja omasta pienenä. Tosiaankin, jollei ole ennen käynyt, on ehdottomasti syytä saapua illalla. Ehkä illuusio silloin kestää kauemmin. Ei koe kaupunkia vain ihmismuurahaisten yhdyskuntana ja itseään sinne hukkuvana mitättömänä hyönteisenä. Ei näe, miten nuhjuinen kaupunki Los Angeles on, miten masentava slummi, meluisa ja likainen. Sääliä. Tai, - en halua tietten tahtoen olla negatiivinen - ovathan toki Hollywoodin neonvalot, miljoonat ravintolat ja yöelämän houkutukset, keskustan upeat pilvenpiirtäjät, on Disneyland ja Universal Studiot, Anaheim, niin ja se meidän Teemu.

Ovat tiet, jotka kiemurtelevat pääväyliltä ylöspäin, metropoli on aikojen kuluessa pikkuhiljaa levittäytynyt Kalifornian viljaille kukkuloille ja niiden välisiin laaksoihin. Ylös rinteille salaperäisten puistojen kätköihin jäävät satulinnat, niistä saattaa nähdä vilauksen hoidettujen pensaiden lomasta, porttia vartioivien betonileijonien takaa.

Joka puutarhalla on oma hoitajansa, lainsuojaton meksikolainen, joka on yösydännä henkensä kaupalla ryöminyt George W:n aidan ali puhaltamaan lehtiä rikkaiden ihmisten pihoilta naapurien pihoille, bensankatkuisella rakkineellaan, joka tsäköttää kuin tsekkiläinen traktori. Ja linnanomistajan hoikka vaimo saattaa sitten uima-altaalla iltapäivädrinkkien lomassa puistella päätään ystävättärelleen: "Näetkö nyt miten huonoa työtä tämä meidän nykyinen puutarhuri tekee! Ei ole kerta kaikkiaan mitään käsitystä laakeripuiden leikkaamisesta. Ja kutsuu

itseään puutarhuriksi! Minnekähän se José hävisi, hän sentään jotain osasi.” Ystävättären sopii siinä pyöritellä silmiään: ”Eikö näitä laittomia maahantulijoita nyt saada millään kuriin, ovat niin toivotonta pohjasakkaa. Ammattitaidosta ei tietoaakaan, eivätkä edes kieltä opi. Muuten, ihania oliiveja, arvaanko oikein, Whole Foodista?”

Ihmisiä täällä riittää, miljoonia tarinoita. Minun sisareni tarina on yksi niistä. Sadun tarina. Tulen siihen heti kohta.

Me saavumme illalla. Se ei meidän tapauksessamme ollut tietoinen valinta, vaan halpalennon sanelema pakko. Sama kai se, tultava kun kerran oli.

Tässä me taas seisotaan jonottamassa, niin kuin vähän yli vuosi sitten. Vieressämme nojaa toisiinsa väsynyt nuoripari jostain maailman reunalta, heidän edessään satavuotias kiinalaisvanhus poikansa perheen kanssa, vanhempiensa helmoissa zombina roikkuva kolmevuotias, Saksastako vai Englannista, siinä me kaikki seisomme narujen välissä, täsmälleen sillä alueella, johon meidät on osoitettu.

Univormupukuiset rintavat tädit viittoilevat sinne ja tänne, räätisevät radiopuhelimet käsissään, ilme tylysti peruslukemilla. Samanlaista kuin ennen muinoin itänaapurissamme, kyllä me sen muistamme. Nämä tädit eivät kuitenkaan ole kalpeita venäläisiä, eivätkä edes päivettyneitä amerikkalaisia. He olivat poikkeuksetta tummaihoisia, mustia tai latinoja, samoin kuin sormenjälkiä ja iiriskuvauksia hoitelevat maahantulovirkailijat, amerikkalaisia toki kaikki. Onnellisia greencardin haltijoita jokainen, elleivät peräti syntyperäisiä. Samanlaisia oleskeluluvan haltijoita varten on toisten köysien välissä oma liukuhihnakarsinansa ja virkailijan pömpelissä plakaatti: ”Tervetuloa kotiin!” Virkailijalla on peräti hymy varastossa noille onnekkaille. Tosin vain virkahymy, sellainen pikaisen ylimalkainen. Sormenjälkiekspeerteillä tiskin takana on korkeampiärvoinen tehtävä, he ovat luonnollisesti miehiä. Ja miehet univormuissaan tietävät asemansa.

Me onnettomat, ei-amerikkalaiset, siinä alamaisen nöyrinä jonossa. Lampaista meidät erottaa vain se, ettei tässä jonossa uskalleta määkiä. Määkijälle kävisi onnettomasti, maahan pääsy voitaisiin evätä.

Haalistuneen punainen köysi kiertää labyrintin muodossa. Saapujat köösiensä välissä, tärisevinä, kankeina, uupuneina.

Ei-minkäänväriset betoniseinät, jalkojen alla kova kivinen lattia. Vaimea puheensorina ja virkailijoiden kolkot huudot. Pieter jaksaa vielä ilmehtiä väsyneelle pikkumiehelle, joka isänsä sylissä on aika-ajoin meidän kohdalla naruköyden toisella puolen, kun jono hitaasti etenee karsinassaan. Pojan kauniit mustat silmät luppasevat isän olkapään takaa. Pieni ei enää jaksaa kysellä, milloin ollaan perillä. Missähän mahtaa se "perillä" heille olla? Pitääkö vielä matkustaa mailikaupalla? Jono koostuu kymmenistä eri kansallisuuksista, jokaisella syynsä seistä tässä nuokkumassa. Odottaen pääsyä unelmien maahan. Unelmien kaupunkiin. Lämpöön ja auringonpaisteeseen. Saasteisiin, meluun ja köyhyyteen.

Jonotettuumme pitkälti toista tuntia olemme lopulta passit ja viisumit ojossa tiukkailmeisen mustan miehen syynissä. Poskipäiden kesakot, sellaiset kuin Morgan Freemanilla, erottuvat ihoakin mustempina.

"Oletteko naimisissa keskenänne?" kysyy virkailija syyttävästi, kun molemmat tungemme tiskille yhtä aikaa. Keskenämme? Nyt tarkkana, mikä vastaus mahtaa olla se oikea tässä tapauksessa? Sitten tiukataan syytä tuloomme.

"Siskon sairaus, asioiden hoito...", sydän läpättää. "Kas tässä, olkaa hyvä, lääkärin lausunto, sisko tarvitsee..." Jospa hän jo tietää, että sisko on kuollut, ehtinyt jo kuolla, jospa hän kohta nojautuu taaksepäin mukavassa työtuolissaan, siristää silmiään, siirtelee kieltään ylähuulen sisäpuolella poskesta toiseen, nyökyttelee hitaasti ja sihahtaa sitten vasten kasvoja: "Valehtelija!"

Ei, onneksi ei. Hän kysyy vain lakonisesti kuinka pitkän aikaa aiomme olla, tiiraten papereitamme nenänvarttaan pitkin.

"Vuoden, se on siinä viisumissa", sanomme sormi tököttäen passikirjan suuntaan. Lausumatta jää jatko, jonka nokkela nappaisi silmistämme: "...senkin lukutaidoton tollo!" Mutta tyhmä ei olekaan hän, vaan me.

"Hah", hän huudahtaa ilahtuneena, kun on saanut kiinni kaksi pölvästiä. Vinkkaa sitten toiselle mustaihoiselle univormulle: "Voitko kuvitella, nämä aikovat olla vuoden!". Kulmakarvat säestävät ajatuksen absurdiutta. Kokonaisen vuoden! Toinen univormu pyörähtää paikalle pallomaha edellä ja koppalakki keikkuen, ei katso meihin, katsoo passeihin, kohauttaa hänsikin kulumiaan ja tuhahtaa ykskantaan: "Ei tule kuuloonkaan, vai että vuosi oikein! Maksimi on puoli vuotta." Molemmat ovat sarkastisen huvittuneita. Hohhoo, nämä turistit! Rikollista sakkia, ilmiselvästi, terroristeja.

Näen, että Pieterin niska jo punottaa. Hän ei sitten millään tahdo oppia sääntöjä, vaan aloittaa kovaäänisen vastalauseensa, saan töin tuskin hänet hillittyä. Mustejälki vain joka sormesta ja iiriksen kuvaus. Virkailija huokaa työlästyneen näköisenä, katse tavoittelee katonrajaa. Tiehenne siitä, ei tässä koko yötä ole aikaa teidän asiaanne vatvoa. Jono on pitkä. Virkailija ei sano mitään, ei edes kuuluta seuraavaa, mutta ilme kertoo enemmän kuin sanat. Onnistun raahaamaan itsekseni jupisevan Pieterin pois tiskin äärestä. Se on nyt puoli vuotta ja sillä siisti. Lähetystö Helsingissä oli jalomielisesti antanut viisumin vuodeksi – sormenjäljillä myös siellä - mutta tämän lentokentän virkailijat ovat mahtavampia, ei heitä vastaan käy kapinoiminen. Oh, se ihana kotoinen muistikuva kuuskytluvulta: menet Alkoon ja tärkeilevä myyjä tiskin takan ei suostu myymään sitä kossupulloa, ennen kuin laulat "Paljon on kärsitty vilua ja nälkää" ja sinähän laulat. Laulat tai se on parhaassa tapauksessa viinakortti hyllyllä. Niin sitä silloin kerrottiin.

Shuttle-taksi on osattu jo tilata Suomessa netin kautta. Systeemit tiedetään, ei tässä olla ensimmäistä kertaa pappia kyydissä. Siihen vain takapenkille reppuselkäisen parta-jeesuksen taakse. Ilmeisesti jostain Väli-Amerikasta. Hänen edessään istuu japanilainen pariskunta. Kukaan ei puhu, hyvät päivät sentään vaihdetaan, Suomessa ei ehkä olisi sitäkään. Japanilaiset eivät jaksa edes valokuvata. Mistä kaukaa kukin onkaan lentänyt? Onko muillakin ollut seitsemäntoista tuntia matkustamista takanaan vaiko pidempäänkin? Taas kerran se outo tunne: mihin minä kuulun, mihin kuuluu tuo kaveri tuossa? Missä on

sen äiti, missä sen omat ympyrät? Tykkääkö se matematiikasta, vuori-
kiipeilystä vai harrastaako harvinaisia kieliä tai ehkä neulomista? Ja
entäs minä sitten, minullakin on oma syyni olla tässä menossa Pieterin
kanssa Altadenaan, Calanda Avenuelle.

Ajetaan Losin upean valomeren läpi, shuttle-taksissa on hiljaista. Äänet
tulevat ulkopuolelta. Freeway 105 meluaa renkaiden alla, kaistoja on
viisi, kuusi molempiin suuntiin. Täynnä autoja, isoja maastureita ja
leveitä upeita Amerikan autoja. Punainen käärme edessämme, valkoi-
nen käärme kiemurtelee vastaan. Punainen käärme ja valkoinen kää-
rme, niin me nimitimme Pieterin kanssa jo viime vuonna näitä loputto-
mia autojonoja valoineen.

Kuski puhuu radiopuhelimeen, kieli muistuttaa etäisesti englantia.
Samalla hän puikkelee vauhdilla, mutta taitavasti kaistalta toiselle.
Maanjäristysten jäljiltä tie on täynnä halkeamia. Saumat, joiden on
määrä antaa tielle joustoa, raklattavat renkaiden alla ärsyttävästi. Mai-
nostaulut kurottelevat kaulojaan tien molemmin puolin, KFC, Denny's,
Carl Jr, Taco Bell ja luonnollisesti McDonalds, jokaisen ohitettavan
kaupungin kohdalla. Los Angeles koostuu kymmenistä itsenäisistä
kaupungeista pormestareineen ja muine mestareineen. Silti lienee
parasta puhua kaupunginosista. Montakohan pikaruokapaikkaa tänne
mahtuukaan! Takuulla riittävästi, silti jokainen asiakkaita täynnä. Liian
monet näistä megamealia ahmivista asiakkaista on muodoltaan sitä
luokkaa, että sitä haluaisi vihjaista varovasti: älä hyvä ihminen tunge
enää sitäkin purilaista kitaasi! On näköjään kotiläksy tekemättä, etkö
ole nähnyt elokuvaa "Supersize me!"

Liittymästä, jossa kuusi tai kahdeksan päällekkäin kaartuvaa tietä
muodostaa urbaanin veistoksen, taksi siirtyy sujuvasti freewaylle nu-
mero 110. Se ohittaa LA:n keskustan ylpeät, valaistut pilvenpiirtäjät
ihan kosketustuntumassa. Tämä on Downtown, täällä sijaitsee hallin-
tokeskus lukuisine virastoineen. Turistit parveilevat kaduilla päiväsai-
kaan, Chinatownin omalaatuisessa, rähjäisessä tunnelmassa tai rih-
kaman perässä meksikolaisella Olvera Streetillä, josta Losin sanotaan

saaneen alkunsa. Tietenkin he tutustuvat myös Hollywoodiin, Santa Monicaan sekä katutaiteilijoiden ja huumeveikkojen Venice Beachiin, kiertävät turistibussilla lähietäisyydeltä Robert de Niron kotia ja Johnny Deppin kantabaaria. Kuuntelevat kun opas kertoo Jean Harlowista, ihmetellen, kukahan sekin mahtaa olla.

Pilvenpiirtäjät ovat maamerkki. Niitä rakennetaan koko ajan lisää, parikymmentä vuotta sitten oli alle puolet tästä määrästä. Nämä huikeat monumentit ovat piste iin päällä valomeressä, järkyttävän korkeita, seinien marmori- ja kuparipinnat kuin peiliä. Nyt tässä taksissa ne nostavat merkittävästi tunteet pintaan. Taas minä olen tässä. Miksi ihmeessä, millä asialla, pohdin sitä taas sadatta kertaa. Täällä kaukana, valovuoden päässä Koppalan savusaunasta Vehmersalmella. Sitä Satu aina muisteli, Koppalaa. Mutta eipä vaan tullut katsomaan. Ei Koppalaa, eikä Suomea. Kävikö koko kolmenkymmenen vuoden aikana pari kertaa? Nyt ei enää ehdi. Tai mistä minä tiedän minkälaiset kiireet siellä toisella puolella on. Ehkä nyt ehtisi, mutta ei kiinnosta. Siellä missä Satu on nyt, on kaikesti muut kiinnostuksen kohteet.

Itku pusertaa rintaa. Tunteet pursuavat yli. Pakko koukata Pietarin käsivarsi otteeseen. Vajaa vuosi sitten jätin siskon tänne kuolemaan. Satu oli silloin jotenkuten voimissaan, sytostaatit olivat tehonneet. Tiesimme molemmat, ettei hän siitä syövästään selviä, mutta siitä ei puhuttu. Vain muutaman kerran Satu ohimennen –tai hirtehisesti – viittasi siihen, että kuolisi pian. Mutta puhua ei voinut. Ei voinut puhua.

Sähköposti 6. pv kesäkuuta 2006:

”Ettet säikähdä, tää on vain siksi, kun äiti kirjoitti viimeisessä unestaan. Minä kävelin siinä isän kanssa jotain kukkulan rinnettä ylöspäin ja hän yritti huudella perään.

Että menoa taitaa sitten olla, ainahan ne äidin unet ovat pitäneet kutinsa. Mistä sen tietää milloin tulee sydänhalvaus, avaruusromua tipahtaa niskaan tai joku ampuu multa vahingossa aivot pellolle. Ei pidä ikinä sanoa, että sille tuli lähtö ennenaikaisesti, kaikilla meillä on

määrätty aikamme täällä. Ja kun se on täynnä, se on menoa sitten. Hellurei. Ja vaikka äidin unen mukaan huomenna nähdään, mistä me tiedetään niistä taivaan huomenista ja ylihuomenista ja ensiviikoista. Taitaa siellä olla vähän erilaiset aikakäsitykset.

Ennustus pyörii mielessä nyt sitten koko ajan, äidillähän on näitä kykyjä! Siispä tässä sitten sulle ne tärkeimmät:

Radion alla toimistossa on ruskea mappi, siinä on kaikki mun jutut Living Trustista. Sinä olet sitten toinen mun uskotuista miehistä, Chris Kuhn on toinen. Pankki on Wells Fargo, siellä on Home Equity-laina ja Washington Mutualissa asuntolaina - sitä on vähän alle 200 tuhatta. Luottokorteilla ei ole velkaa... Katon ensimmäinen maksuerä on syyskuun alussa, mikäli vielä olen näissä maisemissa...

Chrisille voisi antaa tuon auton, jos se sille kelpaa. Kyllä sillä vielä yhden 100 tuhatta mailia vetää. Se on ihan kunnossa, mitä nyt vähän kolhittu. Ja uudet takarenkaat se tarvitsee ja ehkä pian uuden jäähdyt-timen..."

Meili oli pitkä ja tarkka, yksityiskohtaiset ohjeet koskien jälkisäädöstä ja muita papereita. Satu tiesi – tai arvasi – että hänellä oli syöpä, ilman muuta se antoi jo merkkejä itsestään, vaikkei Satu sitä kertonut. Mutta kun ei ollut vakuutusta, ei lääkäriin voinut mennä.

Ja olihan se toinenkin tärkeä syy – ääneen lausumaton- olla menemättä lääkäriin: tupakasta olisi pitänyt luopua. Mitäs minä sitten tein? Vit-sailin vastauksessani, että tulepa siskoseni sitten kummittelemaan, kun heität veivin nurkkaan. Pitikö niitä äidin ennustuksia niin kirjaimellisesti ottaa, olkoonkin, että hän joskus näki enneunia? Ja pitikö sitä nyt kuo- lemaan suhtautua niin haudanvakavasti? Joka tapauksessa Sadun mielestä suhtautumiseni oli tökeröä. Hän otti pultit ja antoi kuulua! Tulikivenkatkuinen meili tavoitti minut valtameren takaa. Silloin vasta tajusin, että hän oli tosissaan. Häpesin, vaikken suostunut ymmärtä-mään.

Vuosi kului, meilit kiisivät maapallon puolelta toiselle, mutta vasta keväällä 2007 hän kirjoitti, että nyt sopisi suunnitella sitä matkaa tännepäin. Luuli kuolevansa ihan siihen paikkaan.

Matkaa on tehty jo tunnin verran ennen kuin taksi sukeltaa jostain liittymästä ihan oikealle kadulle. Olemme viimeinkin poissa kasvotomilta moottoriteiltä, tavallisilla kaduilla, siellä missä elämä tapahtuu. Ja kuolema. Ensin Alhambassa, sitten jo South-Pasadenassa. Lopulta miltei kotikulmilla, Pasadenassa. Liikennettä on selvästi vähemmän, ajetaan rauhallisesti ja kolme kaistaa molempiin suuntiin antaa tilaa. Siellä täällä tunnistan maamerkkejä: Trader's Joe, Huntington Hospital, Macy's, Wells Fargo Bank. Kyllit ovat kuin vanhoja tuttuja, tekee mieli vilkuttaa. Viime vuonna olin tutustunut niihin, kun jouduin Sadun asioita hoitelemaan, ajelemaan sillä kelvottomalla Toyota Camryllä sinne sun tänne. Satu oli ollut vaativa potilas, ei turhaan häpeillyt sanella toiveitaan: "Tuo Caribbean Chunky Caramel-jäätelöä, sitä pitäisi olla siinä pohjoisen Lake Avenuen Food 4 Less-kaupassa ja tuo samalla tislattua vettä, se on halvempaa siellä", tai: "Huntington Bulevardilla on se Big Lotsin huonekalukauppa, siellä on varmasti niitä paksumpia tyynyjä ruokapöydän tuoleihin. Tuntuvat niin kovilta nää tuolit peffan alla. Mutta älä osta, jos ovat yli 8 dollaria kappale." Ja minä ajoin, mutisin ja ajoin. Häpesin sitä Camryn kotteroa – Sadun mielestä siinä oli kaikki mitä pitikin – häpesin, mutta ajoin. Tämä oli vasta silloin, kun Sadun hoidot olivat alkaneet purra ja hän pystyi jotenkuten taas kähisemään komentojaan vaikkei jaksanut itse ajaa autoa. Aluksi Satu ei pystynyt yhtään mihinkään.

Risuparta jättää väsyneet, mutta kohteliaat jäähyväiset jonkun huoneistohotellin tai asuntolan edessä Lincoln Avenuella. Täällä on leveitä jalkakäytäviä ja mitä lähemmäs Pasadenan keskustaa mennään, sitä enemmän niillä näkyy ihmisiä. Kiire on jonnekin. Ravintolaan, elokuviin. Neonvalot luovat tunnelmaa. Pasadena on kuin vanhanaikainen keidas, talot ovat matalia, enintään neljä- tai viisikerroksisia. Punertavaa rappausta tai vaaleaa väritöntä. Tummaa ja jyrkää tai

maanläheistä, siirtomaatyylistä. Tuossa huijaa jalkakäytävän reunalla se sama hujoppi kuin viimekin vuonna pienen punakeltaisen lippunsa kanssa. Keltainen paita ja punainen lippis, silmälasit nenällä, ruokkoamaton tukka. Uskomatonta, sama kaveri edelleen, samassa työssä! Tänne, tänne, hyvät ihmiset! Tänne meidän parkkiin, palvelupysäköintiä, kaksi dollaria tunti, olkaa hyvä! Mahtaa olla pojalla antoisa työ, mutta onpahan edes jotakin. Monilla ei täällä ole ja vielä useammilla tulevat työt loppumaan piakkoin.

Muutamat kaupungit tai kaupunginosat – enkös minä niin luvannut niitä kutsua - LA:n alueella ehtivät tulla tutuiksi viime vuonna, kun sahasin niitä ees taas. Eihän kukaan voi osata LA:ssa täysin suunnistaa, alue on Wikipedian mukaan yhtä suuri kuin Hangosta Mäntsälään tai Lohjalta Porvooseen. Erona on vain, että eri osia ei maaseutu erota toisistaan. Ei todellakaan olla Espoossa, jossa Henttaan ja Olarin välillä voi vaikka susi kävellä vastaan, niin suuria metsiä siellä löytyy keskusten väliltä. Ei, Losissa kadut jatkuvat kaupungista toiseen vain nimeä muuttaen. Onneksi eivät sentään ihan aina sitäkään, tarpeeksi harmia on jo, että katujen nimet kyllä toistuvat toisissa kaupungeissa, mutta eivät suinkaan samannimisen, edellisessä kaupungissa alkanneen kadun jatkeena.

Minä olen sielultani maalaisihminen. Tämä hälinä saa minut rauhottomaksi. Tätä ei mieli hallitse, kaaoksessa ei ole taukoja, ei ole selviä osioita, joiden mukaan mieli voisi orientoitua. Ihmismuurahaisten pesä ympäröi minut loputtomana labyrinthina. Siitä ei ole ulospääsyä. Ahdistaa, kuin minut olisi tuomittu pyörimään samaa rataa loputtomasti, miljoonan kilometrin vuoristorataa. Tai miljoonan mailin, tietenkin.

Japanilaiset viedään Pasadenan Courtyard Marriott-hotelliin. "Hyvää illanjatkoa!" toivotellaan. Molemmat kumartavat itämaisittain syvään. Eivät siis ole paikallisia, ainakaan vielä. Kuski nousee antamaan valtavat matkalaukut takaa.

Hyvä luoja, miten tutulta tämä katu jo näyttääkään! Fair Oaks Avenue. Viime vuonna kuvittelin, ettei tästä labyrinthista ikinä muodostuisi minkäänlaista selkeää kuvaa päähän. Eihän voi olla paikassa, jota

ei hahmota. Toisia se ei ehkä haittaa, minua heidänkin edestään. Satu sanoi, ettei karttaa kannata tuijottaa, sen kun ajaa vaan. Sillä tavalla paikat tulee tutuiksi.

Minä olen karttaihminen. Pakkaan eksymään ja saatan lukea karttaakin nurinpäin, mutta silti. Pitää voida orientoitua, sijoittaa itsensä ilmansuuntien ja alueen laajuuden suhteen. Altadena ja ennen kaikkea Pasadena, kaikki sen kadut, täällä minä olin yksinani opetellut ajamaan Sadun täsmällisesti ottaen 17 vuotta vanhaa, kolisevaa, jotensakin rotan väristä koslaa. Täällä oli viime vuonna vierähtänyt se aika, jolloin tämä maalaistytty olisi mieluiten astellut pohjoisia, eurooppalaisia metsäpolkuja kevääntuloa nuuhkien. Olin vierastanut, vihannut, ikävöinyt, ollut katkera ja alakuloinen. Vain kolme kuukautta, silti siihen oli mah-
tanut niin paljon tapahtumia, niin paljon tunteita. Ja tässä me nyt oltiin taas, Fair Oaksilla, menossa vuoria kohti, jotka erottuivat tummaa taivasta vasten hämärän harson takana valtavina synkkinä möhkäleinä, nukkuvina jättiläisinä jossain kaukana, ylöspäin kipuavan kadun päässä. Pasadenasta Fair Oaksia ylöspäin, kummitustalon kohdalta Mariposalle ja lopulta Calanda Avenuelle.

Kotona. Niin kuin Satu oli ollut silloin yli kolmekymmentä vuotta sitten. Ajaessaan Billin kanssa Colorado Bulevardia pitkin. Colorado Bulevard, Pasadenan vanha, maineikas katu. Pitkä ja leveä. Sitä pitkin vuoden ensimmäisen päivän Rose Parade kulki jo sata vuotta sitten, mailien matkan, alkaen aina vanhalta sillalta joka erotti Glendalen Pasadenasta. Rose Parade, josta Satu oli niin innoissaan. Kuvitteli, että siitä koko maailma tiesi, eikä voinut uskoa korviaan, kun olin ker-
tonut, ettei tiedetty, ei todellakaan tiedetty. Mehän oltiin vain sivusta-
katsojia, pieni kirppuvaltio jossakin maailman laitamilla. Vaivainen Suomi, kaukana sieltä, missä tapahtui. Vanhoissa pasadenalaisissa kuvissa daamit pasteeraavat päivänvarjoineen näillä jalkakäytävillä, herrat nostavat heille kohteliaasti silintereitään. Satu kirjoitti minulle, että hänelle tuli vahva tunne siinä Billin vieressä auton etupenkillä: täällä olen ollut ennenkin. Dé-jä-vu. Täällä on minun kotini! Sitä oli

äidille tolkutettu kaikki nämä vuodet. ”Anna Sadun olla, Amerikka on hänen paikkansa, Kalifornia.” Äiti ei koskaan käsittänyt, että tyttö on Suomesta, eikä suostu tulemaan kotiin. Äidin maailmaan ei mahtunut sellainen ajatus, että joku vapaaehtoisesti ja omasta halusta vaihtaa tämän isiltä perityn lottovoiton pinnalliseen Hurlumhei-Jenkkilään. Äiti tiesi, mistä puhui. Hänelle tuli toki lehti ja hän oli lisäksi käynyt paikan päällä tarkistamassa tilanteen ihan omin silmin. Olihan siinä vielä se sellainenkin puoli, että meidän äiti on näitä täydellisiä ihmisiä. Niitä, jotka eivät vahingossakaan ole koskaan väärässä.

Pasadenasta on kivenheitto Altadenaan – jos täällä nyt on mistään mihinkään kivenheittoa. Siellä on Sadun talo, Sadun koti, Altadenassa, tässä San Gabrielin vuorten alapuolisessa nukkumalähiössä. Täällä asuu miltei yksinomaan mustia tai latinoja. Tai ei sentään, on korjattava: alueella, joka on Lake Avenuelta itään asuu rikkaita valkoisia hienoissa taloissaan ja vasta Laken länsipuolella värillisiä, keskiluokkaa kuitenkin. Värillisten joukkoon on eksynyt jokunen outo lintu, esimerkiksi pellavapäinen Satu.

Altadenassa ei ole jalkakäytäviä, täällä ei kävellä vaan liikutaan autolla. Taloissa on etupihat nurmikkoineen, autotalliin vievällä luiskalla seisoo pari autoa ja tietenkin myös kadunvarret on pysäköity täyteen toinen toistaan upeampia maastureita, ellei nyt sitten jollakin pihalla satu häpeilemättä seisomaan joku kohtalon murjoma autovanhus. Jotkut piintyneet vanhatpiiat tai perheen nuorimmat, raggari-ikäiset, muodostavat autonomistajaluokan kapinallisryhmän. Parkkeeraavat vain rohkeasti kaikkien nähtäväksi antiikkisen kärryinsä. Sellaisen kuin Sadun Camry, vasen takalyhty rikki, oikea sivupeili poissa, saman puolen etuovikin rutussa, opetuskäyttöön tarkoitettut turvavyöt, niiltä ajoilta, kun ihmiset eivät vielä halunneet sellaisia käyttöä. Nämä menivät päälle automaattisesti ja pitivät hirveää kalkatusta siihen asti, kun auton oven sulkeminen lukitsi ne paikoilleen. Pieter oli vääntänyt kuljetajan viereisen oven sorkkaraudalla edellisenä vuonna niin, että sen sai sentään auki. Mutta nämä kaikkia trendejä uhmaavat autot nyt ovat poikkeuksia alueen valikoimassa. Kyllä vain! Koti menossa vasaran

alle, mutta nelipyöräisten koosta ja näöstä ei tingitä. Näin on, arvot pitää olla kohdallaan, sen tietää amerikkalainen.

2.

2008

Talo seisoo paikallaan tuttuna: keltaiset rapatut seinät, ohuet kattotiilet ja kivijalan paikkaa esittävät liuskeketivet koristamassa seinien alareunoja. Pieniruutuiset ikkunat kurkistelevat alakuloisina markiisien alta. Ruusuköynnös kipuaa pitkin sisääntulokatoksen pylvästä ja sen alapuolella etupihalle levittäytyvät vaarallisen piikikkäät kaktukset. Ihan kuin ne olisivat kasvaneet viime vuodesta. Ovatkin, varmaan.

Valerie kiirehtii ulos portaille heti kun kuulee taksin tulevan. Vaikka hän tietää, missä kaktukset ovat, osaisi kiertää ne pimeässä yhtä sujuvasti kuin valossa, hän ei silti tule edemmäs. Seisoo siinä porrasvalossa hymyillen surumielisesti, pienenä ja pyöreänä kuin moderni puutarhatonttu. Mahtavat hiukset ovat tiukalla poninhännällä. Valerie on Sadun vuokralainen, hän asuu autotallista tehdyssä isossa huoneessa, johon on käynti olohuoneesta heti ulko-oven jälkeen. Valerie on sokea. Toisella silmällä hän erottaa hieman valoa ja hahmojakin. Sillä hän jopa pystyy lukemaan satakertaisesti suurentavan monitorin avulla. Raahaamme matkalaukut ovelle. Huomaan heti, että Valerien toinen silmä on muuttunut maitomaiseksi, juuri se parempi silmä.

"Kaarina ja Pieter! Ihanaa, kun tulitte. Taivaan kiitos, että lopultaikin olette täällä. On ollut tosi kurjaa," hän huudahtaa hymy suupielissään. Oikeastaan häntä itkettää. Pitkät halaukset. Outoa. Satu on poissa, ei tule enää vastaan ja minua ei yhtään itketä. Ei tunnu mitään. Ei ole itkettänyt koko aikana siitä lähtien, kun kuulin. Kun soittivat, että Satu on lähtenyt. Olen vain toiminut kuin robotti. Liikutus yllättää vasta kun tapaan Tiian, Sadun ruman, kirjavan kissan. Se lojuu makuuhuoneessa sängyllä ja katsoo minua syyttävästi. Makuuhuone on ennal-laan, sänkypeite paikallaan, tummanpunaiset lamelliverhot kiinni. Yöpöydän lampussa valo, onko se ollut siinä jo päiväkausia vai onko Valerie napsauttanut sen päälle meitä varten? Hoitovälineet piirongin päällä peilin edessä, ihan niin kuin viime vuonna. Kurkun putkea varten tarkoitettu imulaite siinä vieressä pahvilaatikossa. Seinän vierellä lipas-

ton päällä pieni televisio ja sen päällä seinällä iso jugendtyylinen juliste, naisfiguuri, ja alla isolla teksti GOINES, posters 1968-1970. Tiedot jostakin näyttelystä. Pieter ei pidä kuvasta, hänestä se on vain joku juliste, minusta se on ihana, taideteos.

Tiia tuntee minut, miksei tuntisi. Se on siinä kuten aina ennenkin, Sadun sängyllä, turkki pörröisenä, epäsymmetrisen laikukkaana, suunnilleen kaikissa väreissä ruskean, oranssin ja valkean väliltä. Tuijottaa minua alta kulmain epäluuloisen kysyvästi. Ihan kuin oltaisiin eilen erottu. Mahtaako vielä odotella, jos emäntä tulisi kotiin? "Mitä SINÄ täällä teet? Missä minun emäntäni on? HÄNET minä haluan!" Sitäkö tuo ilme tiukkaa? Jos emäntä onkin vain hoidossa. Olihan niitä hoitomattoja vuoden aikana kertynyt, verikokeita ja kemoterapiaa. Kyllä Tiia tietää. Puoli päivää sairaalassa, sitten solumyrkkytipa säiliöstä lirimassa hiljalleen muutaman päivän ajan kotona. Satu oli ollut köyhien sairaalan avopotilas.

"Tiia, murunen", kuiskaen sille salaa. Sen epäluulo ei hellitä, vaikka se näkee, että minua itkettää. Se on Sadun kissa, täydellisesti. Caruso ja Babyä en ehtinyt tunteakaan. Caruso oli kuollut jo aiemmin ja Sadun ystävä Chris oli vienyt viime vuonna raihnaisen Babyn lopetetavaksi, kun Sadun diagnoosi oli tullut. Myöhemmin eläinsairaala lähetti Sadulle osanottokortin läheisen poismenon johdosta sekä naurettavan, sydämen muotoisen kipsivaloksen, jossa oli vaaleanpunainen kissan tassun painallus ja alla teksti BABY. Sadusta se taisi olla liikuttava. Luultavasti niillä on näitä varastossa laatikkotolkulla, raapustavat vain aina kyseessä olevan vainajan nimen tassunkuvan alle.

Kun nousimme runsas vuosi sitten taksista, Satu riensi vastaan etupihan nurmikolle, suoraan kaktuksen ja koivun välistä. Satu-sisko, Iso Vaalee. Ei hän koskaan lihava ollut, ei ollenkaan, jotenkin roteva vain, isoluinen. Viime vuonna hän oli laiha. Melkein anorektikko. Luut töröttivät, raajat näyttivät honteloilta. Päästä pidempi minua. Mona sanoo olevansa saman mittainen kuin Satu, mutta ei Mona tunnu isolta. Olisiko se käsivarsien koko, reisien rotevuus, vartalon mittasuhteet, jotka

Keväällä 2007, harkittuaan asiaa aikansa, Amerikan-sisko päätti kertoa sisarelleen ikävän uutisen: syöpä. Ei toivoa. Voitko tulla apuun?

Suomen sisko riensi saattohoitajaksi, mutta sai heti huomata, ettei ollut alkuunkaan sinut kuoleman eikä hoitotyön, saati amerikkalaisen byrokratian kanssa.

Siskon asioiden järjestely, lopulta tavaroiden ja talon myynti. Siinä sivussa aviomiehen mielialat, auton metsästys, presidentinvaalikampanja, uudet ystävät sekä omat tunteet ylitse kaiken muun. Suru, kiukku, itsesyytökset, rakkaus, muistot.

Rakkahin sisko kertoo kahden sisaren elämästä. Tarinaan kietoutuvat Los Angelesin rumuus ja kauneus, pihojen yllä pöräävät helikopterit sekä naapurista kuuluva autistisen pojan hyrinä.

Kirjaan liittyviä kuvia
löydät tekijän kotisivulta
www.kaarinadewolff.fi

ISBN 978-952-286-916-6

